

BMS001001549
E72-006
Grijze Literatuur

E72-006

A 5
A 6
216
235.3

dr. E. Boekman
Bibliotheek

Landelijke stichtingen (werkgroepen, komitees, etc.) lijken dikwijls met meer autoriteit te kunnen spreken en handelen dan provinciale; provinciale weer meer dan regionale; regionale weer meer dan plaatselijke en daarbinnen heeft dan een gemeentelijke werkgroep weer meer 'aanzien' dan een buurtkomitee.

Een vreemde volgorde eigenlijk, waarschijnlijk veroorzaakt door een veronderstelde meerkennis langs het trapje: wijk, gemeente, regio, provincie, land. Ook een zogenaamde objectiviteit tegenover de problemen die aan de orde zijn, schijnt toe te nemen naarmate de besluitvorming hoger op het trapje plaatsvindt. Alsof persoonlijke betrokkenheid een bedenkelijke zaak zou zijn en kennis van de eigen onmiddellijke situatie een belemmering voor het nemen van juiste beslissingen of voor het ontwikkelen van goede initiatieven.

Gelukkig verschijnen de laatste jaren hoe langer hoe meer vraagtekens bij deze klimpartij. Het topje van de piramide wordt zo niet gewantrouwd, dan toch met de nodige reserve in doen en laten waargenomen. Een heilzame ontwikkeling, die de bewuste of onbewuste intimidatie van de regionale, provinciale of landelijke deskundigen in toom kan houden.

Een landelijke stichting als de NSKV wordt natuurlijk ook regelmatig met deze ontwikkeling gekonfronteerd. Hoewel minder dan eigenlijk te wensen zou zijn. Want de verwachtingen 'van beneden naar boven', zoals dat in een verouderd jargon heet, zijn nog dikwijls overspannen en onterecht.

Dat wordt gedeeltelijk veroorzaakt door de middelen

waarover 'hoger' gelegen instituten en personen beschikken: informatiekanalen, die voor 'beneden' gesloten blijven; beter drukwerk; faciliteiten van vergadering, overdracht en contacten. In het algemeen: de beschikking over een zekere gesubsidieerde luxe, waarover men 'beneden' niet beschikt.

Maar ook een onvoldoende vertrouwen aan de basis in eigen kunnen en duidelijk inzicht in de eigen situatie spelen een rol.

Toch liggen naar mijn mening de werkelijke bronnen van actieve deelname in veranderingsprocessen altijd in de eigen situatie. Voor vrijwel alle mensen is die situatie de onmiddellijke omgeving: gezin, school, wijk en buurt, het werk. Meer verwijderde beïnvloedingsgebieden op gedrag en omstandigheden ontsnappen aan het waarnemingsvermogen. Er ontstaat al gauw een rookgordijn, dat het uitzicht belemmert op de wijze van planning en besluitvorming. Dit is dan weer oorzaak van een houding van moedeloosheid en een gevoel van onvermogen om 'erbij te kunnen'.

Mijn ervaring is, dat bij het ontwikkelen van plannen en projecten in een gemeente of regio de positie van een landelijk instituut functioneler wordt, naarmate zijn rol minder dwingend is.

Als bijvoorbeeld ergens een werkgroepje wordt geformeerd, dat er zich toe zet een bijscholingsproject te organiseren voor onderwijzers op het gebied van de expressievakken, bestaat meestal in de aanvangssituatie de neiging om de formule, zoals de NSKV die heeft ontwikkeld, voor dit soort bijscholing als een gegeven te aksepteren. Die formule staat namelijk kant en klaar

in een daartoe klaargemaakt boekje. Het spreekt de mensen in zo'n werkgroep wel aan: het denkwerk is al verricht en de resultaten elders in het land hebben bewezen . . . enzovoort, enzovoort.

Ik kan me dan bij een dergelijke welwillende houding veilig voelen, maar beter is het gebruik te maken van het eerder al gesignaleerde wantrouwen in het panklare procédé. Er is in iedere werkgroep altijd wel iemand, die kritische vragen gaat stellen en de meneer uit Amersfoort aan zijn verstand peutert, dat het *hier* toch allemaal wel een beetje anders ligt. En van zulke mensen moet je het hebben, want die zorgen voor het moment, waarop informatie loskomt die danig kan gaan tornen aan je eigen abstracte gelijk.

Het is het ogenblik waarop de plaatselijke of regionale gegevens bewust worden opgenomen in planning en uitwerking. Dan vallen er namen van mensen of instanties, die buiten het blikveld waren gebleven en er niettemin door hun inbreng voor kunnen zorgen, dat op het tijdstip van uitvoering het project een duidelijke plaatselijke of regionale identiteit heeft gekregen. Dat betekent een grotere herkenning-kwaliteit bij de mensen om wie het allemaal begonnen is.

Voor de voorbereidingsfase is in dit opzicht van veel belang. Mensen, die elkaar bij geruchte kennen en toch - ieder binnen zijn eigen werksoort - met kunstzinnige vorming bezig zijn of een algemeen onderwijskundige functie hebben, zitten om de tafel en wisselen opvattingen en denkbeelden uit. Niet vrijblijvend, maar gericht op het zo goed mogelijk realiseren van dit

specifieke project.

Hierbij is het telkens weer opvallend, dat functionarissen van diverse instituten, diensten en instellingen dikwijls nauwelijks op de hoogte zijn van elkaars werk en mogelijkheden. Ik denk hierbij dan aan muziekscholen, creativiteitscentra, kulturele raden, pedagogische akademies, schoolbegeleidingsdiensten, plaatselijke stichtingen voor kunstzinnige vorming, jeugdateliers. Niet zelden is het betrokken raken van al deze groepen in een concreet project de eerste aanleiding tot praktisch werkkontakt. In bijna alle gevallen wordt dit als zeer positief ervaren.

Daar komt bij, dat vrijwel iedereen, die zich met kunstzinnige vorming bezighoudt, zich geroepen voelt zijn bijzondere diensten aan het basisonderwijs aan te bieden. Een op zichzelf verheugend gevolg van al die akties, teevee-rubrieken, publikaties en dergelijke, die de laatste jaren zoveel aandacht besteden aan de betekenis van de basisschoolperiode voor de ontwikkelingskansen van het kind.

Toch kan voor de werkers in de school dit veelsporige aanbod tot hulpverlening gemakkelijk leiden tot een zekere verwarring. Het praktische aanbod is dikwijls gebaseerd op zeer verschillende doelstellingen. Naar de kant van de middelen wordt het soms meer bepaald door een groot entoesiasme dan door feitelijke kennis van grenzen en mogelijkheden in het basisonderwijs, vooral in relatie met de onderwijskundige aspecten.

Van de andere kant ben ik ervan overtuigd, dat vooral de onderwijskundigen (al of niet kersvers van de

universiteit) die de steeds talrijker wordende plaatselijke schoolbegeleidingsdiensten bevolken zeer gebaat kunnen zijn met geregelde werkkontakten met mensen die in de kunstzinnige vorming bezig zijn. In persoon en werk vertegenwoordigen die immers een aspect van vorming, dat in de ontwikkeling van deze diensten voor de zoveelste keer in de verdrukking dreigt te raken. Op enkele uitzonderingen na (bijvoorbeeld Hilversum, Amersfoort, Enschede) ontbreken in het personeelsbestand van schooladvies- en begeleidingsdiensten konsulenten op het gebied van de expressievakken. Toch is behoefte aan begeleiding juist op dit terrein erg groot. Ik zou dit niet met zoveel stelligheid durven beweren, als ik deze feiten niet op talrijke momenten in mijn werk was tegengekomen.

Hier ligt een van de belangrijkste taken van een landelijk functionaris en wellicht de beste rechtvaardiging van het feit dat hij op rijkskosten van hot naar haar kan reizen.

Anders gezegd: men is er in Maastricht mee gebaat te weten, dat de problemen waar men mee worstelt niet wezenlijk andere zijn dan in Breda en Assen. Dat deze problemen in principe te herleiden zijn tot een aantal basisuitgangspunten waarover men het eens moet worden. Dat de oplossingschema's die elders zijn ontwikkeld misschien niet tot in ieder detail in de eigen situatie zijn over te nemen, maar wel zoveel informatie bevatten dat de kansen op mislukking of kortsluiting kleiner worden. Het verhoogt de geloofwaardigheid van de

verkondigde stellingen, omdat ze niet eenzijdig zijn geformuleerd vanuit het isolement van een landelijke 'elite', maar geënt zijn op de bevindingen van mensen, die in konkrete werksituaties met vallen en opstaan nieuwe wegen wijzen.

Henri van Merwijk
stafmedewerker basisonderwijs